

الشمس
الحرمان
الحرمان

مجتمع عالی مذاهب واحد گرگان

سرشناسه:	المسیلینی، سیدزهریر، ۱۹۷۳ - م.
عنوان و نام پدیدآور:	آشنایی مقدماتی با فلسفه اسلامی / سیدزهریر المسیلینی.
مشخصات نشر:	قم: مرکز بین‌المللی ترجمه و نشر المصطفی <small>علیه السلام</small> ، ۱۳۹۳.
مرجع تولید:	مجتمع عالی مذاهب واحد گرگان
شابک:	۹۷۸-۹۶۴-۱۹۵-۸۷۵-۸
وضعیت فهرست نویسی:	کتابنامه .
یادداشت:	
یادداشت:	
یادداشت:	
یادداشت:	
یادداشت:	
موضوع:	مرکز بین‌المللی ترجمه و نشر المصطفی <small>علیه السلام</small>
شناسه افزوده:	جامعة المصطفی <small>علیه السلام</small> العالمية.
رده بندی کنگره:	BBR۱۴/م۵۱۳۹۳
رده بندی دیویی:	۱۸۹/۱
شماره کتابشناسی ملی:	۳۵۴۴۴۰۸

آشنایی مقدماتی با فلسفه اسلامی

سید زهیر المسیلینی

مرکز بین المللی
ترجمه و نشر المصطفی ﷺ

آشنایی مقدماتی با فلسفه اسلامی

مؤلف: سید زهیر المسیلینی

ناشر: مرکز بین‌المللی ترجمه و نشر المصطفی ﷺ ﷺ ﷺ

● چاپ: نارنجستان ● شمارگان: ۵۰۰

حق چاپ برای ناشر محفوظ است.

مراکز فروش:

◀ ایران، قم، خیابان معلم غربی (حجّتیّه)، نبش کوچه ۱۸؛

تلفن: ۰۲۵ ۳۷۸۳۶۱۳۴ +۹۸ ۲۵ ۳۷۸۳۹۳۰۵ (داخلی ۱۰۵) / تلفکس: ۰۲۵ ۳۷۸۳۹۳۰۵

◀ ایران، قم، بلوار محمدامین، سه راه سالارویه. تلفن: ۰۲۵ - ۳۲۱۳۳۱۰۶

📧 pub_almustafa

🛒 <http://buy-pub.miu.ac.ir>

✉ miup@pub.miu.ac.ir

باسپاس از دست اندرکارانی که ما را در تولید این اثر یاری رساندند.

● ناظر گرافیک: مسعود مهدوی

● ناظر چاپ: نعمت‌الله یزدانی

● مدیر انتشارات: مصطفی نوبخت

● مدیر تولید: جعفر قاسمی ابهری

● ناظر فنی: علی عبادی فرد

همه حقوق برای ناشر محفوظ است

هرگونه نسخه برداری اعم از کپی برداری و بازتولید و انتشار، اسکن، ذخیره کامپیوتری، ترجمه به زبان‌های دیگر و ساخت

فایل صوتی کتاب، بدون مجوز کتبی از ناشر ممنوع، شرعاً حرام و از طریق مراجع قانونی، قابل پیگیری است.

سخن ناشر

تحولات اجتماعی و مقتضیات نوپدید دانش‌ها و پدید آمدن دانش‌های نو، نیازهایی را به وجود آورده که پاسخ‌گویی به آن، ایجاد رشته‌های تحصیلی جدید و تربیت چهره‌های متخصص را ضروری می‌نماید. از این رو کتاب‌های آموزشی نیز باید با توجه به این دگرگونی‌ها تألیف شود.

جهانی‌شدن و گسترش سلطه فرهنگی غرب در سایه رسانه‌های فرهنگی و ارتباطی اقتضا دارد که دانش‌پژوهان و علاقه‌مندان به این مباحث، با اندیشه‌های بلند و ارزش‌های متعالی آشنا شوند و این مهم با ایجاد رشته‌های تخصصی، تولید متون جدید و غنی، گسترش دامنه آموزش و تربیت سازمان‌یافته دانشجویان به سرانجام خواهد رسید. این فرایند گاه در پرداختن به مباحث بنیادین و تدوین متون تخصصی تعریف می‌شود و گاه در نگارش بحث‌های علمی، اما نه‌چندان پیچیده و تخصصی به ظهور می‌رسد.

از طرفی بالندگی مراکز آموزشی در گرو نظام آموزشی منسجم، قانونمند و پویاست. بازنگری در متن‌ها و شیوه‌های آموزشی و به‌روز کردن آنها نیز این انسجام و پویایی و در نتیجه نشاط علمی مراکز آموزشی را در پی دارد. در این بستر، حوزه‌های علوم دینی به برکت انقلاب شکوهمند اسلامی، سالیانی است که در اندیشه اصلاح ساختار آموزشی و بازنگری متون درسی‌اند.

«جامعة المصطفى ﷺ العالمية» به عنوان بخشی از این مجموعه که رسالت بزرگ تعلیم و تربیت طلاب غیر ایرانی را بر عهده دارد، تألیف متون درسی مناسب را سرلوحه تلاش خود قرار داده و تدوین و نشر متون درسی در موضوعات گوناگون علوم دینی، حاصل این فرایند است.

«مرکز بین‌المللی ترجمه و نشر المصطفى ﷺ» با قدردانی و سپاس از فاضل ارجمند جناب آقای سید زهیر المسیلینی مؤلف کتاب آشنایی مقدماتی با فلسفه اسلامی و تمام عزیزانی که در تولید این اثر همیاری و همفکری داشته‌اند، آن را به جویندگان فرهنگ و اندیشه ناب اسلامی تقدیم می‌کند.

مرکز بین‌المللی ترجمه و نشر المصطفى ﷺ

فهرست

پیشگفتار..... ۱۳

بخش اول: کلیات فلسفه

۱. فلسفه چیست ۱۹

واژه فلسفه ۱۹

واژه سوفیست ۱۹

تعریف اصطلاحی فلسفه ۲۱

۱. فلسفه به معنای شناخت ۲۱

۲. فلسفه به معنای هدف غایت حکمت ۲۱

۳. فلسفه در اصطلاح مسلمین ۲۲

تعریف فلسفه ۲۳

۲. مبادی فلسفه ۲۷

موضوع فلسفه ۲۷

روش فلسفه ۲۸

غایت و فوائد فلسفه ۳۰

فوائد فلسفه ۳۰

مبادی فلسفه ۳۱

مابعدالطبیعه (متافیزیک) ۳۳

۳. تاریخچه فلسفه ۳۷

تاریخچه و زمینه پیدایش فلسفه ۳۷

۳۸.....	تاریخچه فلسفه اسلامی
۳۸.....	تاریخ فلسفه
۳۸.....	اهمیت تاریخ فلسفه
۳۹.....	مباحثی در باب فلسفه اسلامی
۴۳.....	رابطه فلسفه با سایر علوم
۴۳.....	کمکهای فلسفه به علوم
۴۴.....	۱. اثبات موضوعات علوم
۴۴.....	۲. اثبات اصول موضوعه
۴۵.....	کمکهای علوم به فلسفه
۴۵.....	۱. اثبات مقدمه برخی از براهین
۴۵.....	۲. تهیه زمینه‌های جدید برای تحلیل‌های فلسفی
۴۵.....	کمک فلسفه به عرفان
۴۶.....	کمکهای عرفان به فلسفه
۴۶.....	رابطه کلام و فلسفه

بخش دوم: آشنایی با مکاتب فکری و فلسفی جهان اسلام

۵۳.....	۴. آشنایی با مکتب فلسفی مشاء
۵۴.....	روش فلسفه مشاء
۵۵.....	بنیان‌گذار مکتب فلسفی مشاء
۵۵.....	۱. ابویوسف یعقوب کندی
۵۸.....	۲. ابو نصر فارابی
۵۹.....	۳. ابن سینا
۶۰.....	دوره‌ها و مراحل فلسفه مشاء
۶۰.....	۱. مرحله تأسیس
۶۰.....	۲. مرحله افول
۶۰.....	۳. فلسفه مشاء در مغرب زمین
۶۳.....	۵. آشنایی با مکتب فلسفی اشراق
۶۳.....	تعریف و روش فلسفه اشراق
۶۵.....	تاریخچه و زمینه پیدایش فلسفه اشراق
۶۵.....	بنیان‌گذار مکتب فلسفی اشراق

فهرست ۹

- منابع فلسفه اشراق ۶۶
۱. فلسفه مشاء ۶۶
۲. فلسفه ایران باستان ۶۷
۳. فلسفه یونان ۶۷
۴. عرفان اسلامی ۶۷
۵. قرآن مجید و روایات اسلامی ۶۸
- نسبت فلسفه اشراق با افلاطون ۶۸
- اصول و مبانی فلسفه اشراق ۷۰
۱. اصالت ماهیت و اعتباری بودن وجود ۷۰
۲. نور و ظلمت ۷۱
۳. تقسیم نور به جوهر و عرض ۷۱
۴. اقسام نور جوهری ۷۱
- الف) نورالانوار ۷۱
- ب) عقول یا انوار قاهره ۷۲
- ج نفوس یا انوار اسفهبیدیه ۷۲
۵. صور معلقه و اشباح مجردة ۷۳
۶. بساطت جسم ۷۴
۶. آشنایی با مکتب کلامی ۷۷
- روش کلامی ۷۷
- فواید علم کلام ۷۸
- مهم ترین مشرب‌های عمده کلامی ۸۰
۷. آشنایی با مکتب عرفانی ۸۵
- عرفان در لغت و اصطلاح ۸۵
- موضوع عرفان ۸۷
- هدف عرفان ۸۸
- روش عرفان ۸۸
- دوره‌های تاریخی تصوف و عرفان ۸۸
۱. تفاوت ۹۰
۲. اشتراک ۹۰

۹۳	۸ آشنایی با مکتب حکمت متعالیه.....
۹۴	منابع حکمت متعالیه.....
۹۵	۱. قرآن و حدیث.....
۹۵	۲. علم کلام.....
۹۵	۳. عرفان.....
۹۶	۴. فلسفه‌های پیشین.....
۹۶	صدرالمتألهین و آرای پیشینیان.....
۹۷	مهم ترین کتاب‌های ملاصدرا.....
۹۷	۱. الحکمة المتعالیة فی الاسفار العقلیة الاربعه.....
۹۸	۲. کتاب الشواهد الربوبیه.....
۹۸	۳. کتاب مفاتیح الغیب.....

بخش سوم: آشنایی با مسایل فلسفه

۱۰۳	۹. آشنایی با مسایل فلسفی.....
۱۰۳	مسائل هستی.....
۱۰۴	مسائل ویژه هستی.....
۱۰۹	۱۰. احکام وجود.....
۱۰۹	احکام وجود و ماهیت.....
۱۰۹	واژه وجود.....
۱۱۰	ماهیت.....
۱۱۰	بدیهی بودن مفهوم وجود (هستی).....
۱۱۲	دلیل بدیهی بودن مفهوم وجود.....
۱۱۲	زیادت وجود بر ماهیت در ذهن.....
۱۱۳	دلایل فیلسوفان بر زیادت وجود بر ماهیت.....
۱۱۷	۱۱. اصالت وجود یا ماهیت.....
۱۱۷	اصالت وجود یا اصالت ماهیت.....
۱۲۰	نگاهی به تاریخچه مسئله.....
۱۲۲	دلایل اصالت وجود (مهم ترین دلیل).....
۱۲۳	تقریر برهان اصالت وجود.....

فهرست ۱۱

- دلائل اصالت ماهیت (مهم ترین دلیل)..... ۱۲۳
- تقریر برهان اصالت ماهیت..... ۱۲۳
۱۲. تقسیمات اولیه هستی ۱ «وجود عینی و وجود ذهنی»..... ۱۲۷
- تاریخچه بحث وجود ذهنی..... ۱۲۷
- ایرادها و پاسخ ها درباره وجود ذهنی..... ۱۲۸
- اشکال سوم..... ۱۳۰
۱۳. تقسیمات اولیه هستی ۲ «حادث و قدیم - ثابت و متغیر»..... ۱۳۳
- دلائل عقلی و نقلی متکلمان..... ۱۳۴
۱. دلیل عقلی..... ۱۳۴
۲. دلیل نقلی..... ۱۳۵
- پاسخ فلاسفه اسلامی..... ۱۳۵
- ثابت و متغیر..... ۱۳۶
- نظرات گوناگون در ثابت و متغیر..... ۱۳۶
۱. نظریه الیائیان..... ۱۳۷
۲. نظریه آتمیسم..... ۱۳۷
۳. نظریه ارسطو..... ۱۳۷
۴. نظریه ملا صدرا..... ۱۳۸
۵. نظریه هراکلیت (هرقلیطوس)..... ۱۳۹
۱۴. علیت..... ۱۴۱
- علیت..... ۱۴۱
- اهمیت قانون علیت..... ۱۴۱
۱. قانون علیت انسان را به تفکر منطقی وا می دارد..... ۱۴۲
۲. قانون علیت پایه و اساس دانش بشر..... ۱۴۲
- منشاء انتزاع مفهوم علیت..... ۱۴۲
۱. نظریه حسّی..... ۱۴۳
۲. نظریه فطری (عقل محض)..... ۱۴۳
۳. نظریه حکمای مسلمان..... ۱۴۴
- تعریف علیت..... ۱۴۴
- تحلیل علیت..... ۱۴۵

- مناط و ملاک نیازمندی معلول به علت چیست؟..... ۱۴۶
۱. نظریه حسّی (مادی)..... ۱۴۶
۲. نظریه حدوث زمانی..... ۱۴۷
۳. نظریه ماهوی..... ۱۴۸
۴. نظریه فقر وجودی (امکان فقری)..... ۱۴۹
- سنخیت علی و معلولی..... ۱۵۱
- اقسام علت..... ۱۵۲
۱۵. واجب الوجود..... ۱۵۵
- تعریف..... ۱۵۵
۱. نظریه ماده گرایان..... ۱۵۵
۲. نظریه متکلمان مسلمان..... ۱۵۶
۳. نظریه فیلسوفان مسلمان..... ۱۵۶
۴. نظریه ملا صدرا..... ۱۵۶
- اثبات فلسفی واجب الوجود..... ۱۵۷
- راه‌های فلسفی در اثبات واجب الوجود..... ۱۵۷
۱. راه ارسطویی یا «برهان حرکت»..... ۱۵۷
۲. راه سینوی یا «برهان امکان و وجوب»..... ۱۵۸
۳. راه صدرایی یا «برهان صدیقین»..... ۱۵۸
- احکام واجب الوجود..... ۱۶۰
۱. معیار احکام و صفات واجب الوجود..... ۱۶۰
۲. کیفیت صفات واجب..... ۱۶۰
۳. راه‌های شناخت صفات ثبوتی واجب الوجود..... ۱۶۲
- فهرست منابع..... ۱۶۵